

Савицька О. М.

канд. економ. наук, доцент
ORCID ID: 0000-0002-1053-209X

Панасюк Т. П.

ORCID ID: 0000-0002-5073-7428

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВПЛИВ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

INFLUENCE OF THE FACTORS OF DEVELOPMENT OF INFORMATION ECONOMICS ON IMPROVING THE EFFICIENCY OF MANAGING THE ENTERPRISE

В статті представлено переваги впровадження програмного забезпечення (ПЗ) на підприємствах за умов розвитку інформаційної економіки та інформаційно-комунікаційних технологій, доведено вплив факторів розвитку інформаційної економіки на підвищення економічної ефективності функціонування підприємств різної галузевої спрямованості. Надано характеристику ПЗ компанії SAP, як інструментарію інтеграції інформаційних потоків компанії для підвищення ефективності управління і прийняття управлінських рішень її керівництвом. Представлено конкурентні переваги, які отримують компанії при впровадженні сучасного ПЗ. Встановлено, що подальше вдосконалення управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктами господарювання можливе за рахунок застосування сучасних інформаційних технологій та науково-методологічних підходів щодо організації ефективного управління. Наведено приклад однієї з комплексних науково-практичних методик оцінювання ефективності управління підприємством – модель Дюпона. Підкреслено необхідність підвищення ефективності функціонування компаній з метою забезпечення їх конкурентоспроможності.

Ключові слова: інформаційна економіка, інформатизація, ефективність управління, модель Дюпона.

The article presents the advantages of software implementation at enterprises in the conditions of the development of the information economy and information and communication technologies, the influence of the factors of the information economy development on the increase of the economic efficiency of the functioning of enterprises of various sectoral orientation is proved. The software of SAP company is described as a tool for integrating information flows of the company to improve management efficiency and make managerial decisions by its management. The competitive advantages that companies receive when implementing modern software are presented. It is established that further improvement of the management of financial and economic activities by business entities is possible due to the use of modern information technologies and scientific and methodological approaches to the organization of effective management. An example of one of the complex scientific and practical methods for assessing the effectiveness of enterprise management is the DuPont model. The need to improve the efficiency of companies' operation is emphasized to ensure their competitiveness.

Keywords: information economy, informatization, management effectiveness, DuPont model.

Вступ. Дослідження факторів розвитку інформаційної економіки є суттєво актуальним в умовах сьогодення у зв'язку з постійним пошуком підприємствами резервів для підвищення ефективності їх функціонування. Одним з таких резервів є впровадження в бізнес-процеси компанії здобутків інформаційної економіки.

Питаннями впливу інформатизації економічних процесів на сферу підприємницької діяльності займалися такі вчені: Волот О., Пліско І. [1] та ін. Шляхи підвищення ефективності управління компаніями вивчали Леденко О., Матяж О., Матюх С., Погорелов С. [2, 3] та ін.

Продовження досліджень зазначеного напрямку має науково-практичну цінність, адже в процесі життєвого циклу будь-які компанії на останніх стадіях власного функціонування демонструють спад показників ефективності, що можна попередити, відшукавши нові організаційні, науково-практичні підходи їх покращення та методологічний інструментарій щодо обґрунтування запропонованих заходів удосконалення процесів ефективного управління компаніями.

Постановка завдання. Дослідити вплив факторів і тенденцій розвитку інформаційної економіки на підвищення рівня ефективності управління підприємствами. Надати характеристику використання програмних продуктів інформаційної економіки в компаніях і представити конкурентні переваги сучасного ПЗ за результатами їх впровадження. Підтвердити необхідність об'єднання інформаційних потоків підприємства в єдину інтегровану систему компанії для потреб підвищення ефективності її управління і прийняття управлінських рішень керівництвом.

Методологія. Теоретико-методологічну основу дослідження складають праці провідних вчених з питань розвитку інформаційної економіки та напрямів підвищення ефективності управління підприємством.

Результати дослідження. Інформаційна економіка термінується як новий етап розвитку ринкових відносин, в якому основними виходами є інформація та знання при одночасному різкому зростанні частки інформаційних продуктів та послуг у ВВП, підвищенні споживання цих продуктів і послуг членами суспільства, формуванні глобального інформаційного простору в бізнес-сфері.

Також її можна визначити як науку, що вивчає інформаційну та господарську діяльність суспільства, використовуючи в якості основного інструменту електронні (інформаційно-комунікаційні) технології [1, с. 155].

В цих умовах сучасних тенденцій тотальної інформатизації всіх бізнес-процесів підприємств, і навіть їх створення на основі впровадження інформаційних продуктів, ефективність функціонування і темпи розвитку

фірм досить сильно визначаються інформаційною складовою. Підприємства, що впроваджують сучасні інформаційні технології в свої бізнес-процеси, значно підвищують свою конкурентоздатність, тим самим займаючи вигідніші позиції на ринку.

На основі прогресивних інформаційних продуктів чимало компаній будують концепцію своєї діяльності, оптимізують процеси виробництва чи надання послуг, автоматизують процеси розрахунків з контрагентами підвищуючи таким чином ефективність своєї діяльності. Однак в умовах розвитку інформаційної економіки стало можливим об'єднати всі аспекти діяльності компанії в єдину інформаційну систему, що дозволяє автоматизувати процеси прийняття управлінських рішень. Тобто те, що раніше міг зробити лише менеджер особисто, за рахунок інтеграції даних бухгалтерського обліку фірми та інформації про стан наявних запасів, ресурсів виробництва, комплектуючих, тепер можуть зробити комп'ютерні програми.

Мова йде про перехід на якісно новий рівень підвищення ефективності управління компанією, адже таким чином керівництву залишається лише розробляти довгострокові стратегії розвитку, не відволікаючись на прийняття оперативних та тактичних рішень.

Одним із найвідоміших інструментів у цьому аспекті є програмні продукти компанії SAP [4]. Вони являють собою програмне забезпечення, що здатне автоматизувати операційну діяльність, не залежно від її спеціалізації. Програмні модулі і програмне забезпечення компанії SAP, в цілому, повністю підлаштовуються під специфіку конкретної галузі і максимально спрощують її бізнес-процеси і зв'язки з структурами партнерів. Умовно програмне забезпечення компанії SAP можна представити у вигляді функціональних блоків (управління, інтеграція та вирішення завдань), які стосуються:

- бухгалтерської та фінансової діяльності;
- системи бюджетування;
- виробництва, логістики, складування та постачання;
- персоналу, адміністративних функцій;
- обрахунку ризиків діяльності;
- торгівлі і відносин з клієнтською базою;
- контролю якості, тощо [4].

Програмне забезпечення компанії SAP (наприклад, ERP-системи) дозволяє скорочувати та оптимізувати витрати (на складування, транспортування, капітальне будівництво тощо), скорочувати цикли виробництва, закупівель, оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, підвищувати адаптивність бізнесу до швидкозмінних умов зовнішнього середовища.

Економічна ефективність від впровадження інтеграційних інформаційних систем чи просто інформаційних продуктів в операційний

процес організації визначається рівнем зниження використання сукупної праці, яка витрачається на виготовлення одиниці продукції чи надання послуги. Всі сучасні компанії функціонують у тотальному інформаційному середовищі. При цьому воно охоплює абсолютно всі галузі народного господарства [2, с. 82].

До прикладу: в аграрному секторі економіки до 70 % собівартості продукції складають саме інформаційні компоненти, хоча напряду цього не простежується. Сучасні підприємства агропромислового комплексу впроваджують програмне забезпечення, автоматизують технологічні процеси рослинництва і тваринництва (галузі, які здавалося б більше залежать від природних факторів), створюють єдину комунікаційну інфраструктуру, що оптимізує потік: «постачання – виробництво – збут». І якщо капітальні витрати від інформатизації підприємств при цьому зростають, то значно скорочуються витрати на виробництво одиниці продукції. В інформаційні сигнали перетворюється усе: до прикладу, сучасна сільськогосподарська техніка обладнана датчиками, пов'язаними з програмними продуктами; прогресивні бази даних дозволяють оперативно знайти сорт рослин чи породу тварин, і навіть, на основі аналізу певних показників визначити поле для подальших розробок селекціонерів.

В секторі туризму інформаційні технології дозволили значно розширити спектр діяльності. Дана галузь економіки для ефективного функціонування повинна співпрацювати з величезною кількістю компаній різного профілю по всьому світу (авіакомпаніями, готелями, страховими компаніями, банками). Налагодження подібних зв'язків стало можливе тільки за рахунок стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та появи глобальної мережі Інтернет. Тепер встановлювати партнерські відносини можна в режимі реального часу за рахунок використання соціальних мереж. Останні відіграють колосальну роль в реалізації маркетингової політики просування товарів, робіт, послуг.

Порівняно нова, але з швидкими темпами зростання, є галузь логістики. Ефективність підприємств, що надають логістичні послуги також невід'ємно пов'язана з розвитком продуктів інформаційної економіки. За рахунок програм з комп'ютерної автоматизації складів знизився вплив людського фактору і значно пришвидшився і оптимізувався процес складування. Існує програмне забезпечення, що відслідковує маршрут руху вантажних транспортних засобів з продукцією і у разі виникнення неполадок і непередбачуваних ситуацій допомагає в найкоротші терміни вирішити проблеми і доставити вантаж до місць призначення вчасно. Ефективність будь-якого підприємства з виробництва можна підвищити шляхом впровадження логістичних концепцій, які по суті базуються саме на оперативному обміні інформацією між постачальниками і покупцями. Прикладом таких концепцій є MRP I/II (Materials requirements planning), Just-

in-time, Lean Production, Kanban, DRP (Distribution requirements planning) та інші [2, с. 84].

У сфері будівництва та інженерної діяльності підвищення ефективності функціонування підприємств відбувається за рахунок частоті появи програмних продуктів, які не лише пришвидшують процеси інженерного проектування, а й насичують його якісно новими характеристиками. До прикладу програми AutoCAD, Revit (дозволяє моделювати в 3D), які значно розширюють можливості інженерної думки, дозволяючи створювати технічно складні проекти, які ще в минулому столітті здавалися б нереальними.

Впровадження інформаційних продуктів в операційні процеси компанії сприяє збільшенню прибутків, зниженню собівартості, зростанню власного капіталу і скорочення зобов'язань, прискорення оборотності кредиторської заборгованості та ін.

Сукупний комплексний ефект можна оцінювати за допомогою низки методик, однією з яких є модель Дюпона. DuPont formula являє собою визначення рентабельності власного капіталу компанії, що є ключовим показником ефективності, на основі трьох концептуальних компонентів – рентабельності продажів, оборотності активів та фінансового левериджу. Дана методика визначення ефективності є показовою для компаній, оскільки у разі незадовільного показника ROE, модель чітко демонструє фактор, що спричинив його зниження (по суті «слабке місце» в діяльності підприємства) [5].

Виходячи з вище зазначеного, доцільно зауважити, що всі інформаційні процеси в сучасній економіці супроводжуються удосконаленням програмного забезпечення, головна роль яких полягає у принциповому підвищенні рівня ефективності функціонування існуючих підприємств. Основними факторами підвищення економічної ефективності управління підприємствами виявлено зниження витрат господарювання та економічне (раціональне) використання ресурсного забезпечення суб'єктами підприємництва, що є можливим за умов розвитку програмних продуктів та інформаційно-комунікаційних технологій.

Висновки. Дослідивши вплив факторів розвитку інформаційної економіки на підвищення рівня ефективності управління підприємством, в тому числі на окремі галузі економіки, було встановлено, що за рахунок впровадження новітніх інформаційних продуктів вітчизняні підприємства мають можливість:

- скорочувати свої витрати і за рахунок цього знижувати собівартість продукції/робіт/послуг;
- автоматизувати та пришвидшувати процеси прийняття управлінських рішень;
- спростувати процедуру налагодження стійких відносин з контрагентами;

- інтегрувати всі інформаційні потоки підприємства в єдину інформаційну систему;

- оптимізувати витрати та удосконалювати бізнес-процеси на підприємствах різних форм власності.

Впровадження інформаційних технологій сприяє підвищенню ефективності бізнесу, однак паралельно з цим зростають вимоги до професійної кваліфікації персоналу підприємств.

Для оцінки ефективності діяльності підприємства можна використовувати різні науково-методологічні підходи. Одним із найбільш комплексних з яких є модель Дюпона, за допомогою якої можна оцінити не тільки потенційну привабливість підприємства для інвестування, а й виявити «слабке місце» в умовах управління та функціонування суб'єкта підприємництва.

Перспективами подальших наукових розробок за даним напрямом дослідження є вивчення та обґрунтування теоретико-методологічних аспектів підвищення ефективності управління суб'єктів господарювання за умов розвитку інформаційної економіки, сучасного програмного забезпечення і інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, діагностика проблем підвищення ефективності управління на прикладі вітчизняного промислового підприємства та формування організаційно-економічних заходів підвищення показників ефективності його управління з урахуванням економічного обґрунтування реалізації запропонованих заходів.

Основними рекомендаціями щодо використання представленого матеріалу дослідження є можливість формування іншими авторами на основі вище зазначеного сучасних наукових підходів з удосконалення напрямів підвищення ефективності управління суб'єктами господарювання за умов розвитку інформаційної економіки.

Література:

1. Пліско І. М., Волот О. І. Інформаційні технології та їх вплив на підвищення ефективності діяльності підприємств малого бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. Чернігів, 2016. № 2. С. 154–159.

2. Матюх, С. А. Дослідження сучасних методів оцінки ефективності діяльності організацій. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2014. № 3. С. 79–85.

3. Погорелов С. М., Леденко О. В., Матяж О. А. Дослідження шляхів ефективності управління підприємства. *Вісник НТУ «ХПИ»*. Харків, 2015. № 26. С. 76–82.

4. SAP: Программные продукты для компаний. URL: <https://www.sap.com/cis/index.html> (дата звернення: 27.10.2017).

5. Формула Дюпона (DuPont formula). URL: https://www.audit-it.ru/finanaliz/terms/performance/dupont_formula.html (дата звернення: 27.10.2017).